

בסבך בעיות מבנה

למסתו של לוינסקיולונל מיקשה, משבר חיל-הדגלים

טות בו: גישתו הסובייקטיבית הקיצונית מאוד לבעיות — הגורמת לו שיתעלם, לפעמים, מכמה עובדות או גורמים הפוגעים בהוכחת צדקת גרסתו.

הקורא יפיק תועלת מרובה מ„גופי צבא חדישים — כיצד?” אם יראה בדעות המובעות במסה זו לא „תורה למשה מסיני”, אלא חומר לדרבון המחשבה העצמית, חומר לזיכוח ולביקורת. כמו־כן, יש לראות חיבור זה על הרקע של סבך בעיות המבנה, שבו מתלבטים מתכנני צבאות בכל התקופות ובאופן מיוחד בתקופתנו אנו — ולא כדבר נפרד בפני עצמו.

כדי להקל על הבנת הצדדים החיוביים והשליליים אשר בחיבורו של מיקשה, נפתח בהבהרת המורגשים בבנין גופי־צבא, אשר בהם הוא נוגע.

יחסי־הגומלין שבין אורחי הלחימה לבין בנין הגופים הלוחמים הם מהבעיות הנצחיות המתיצבות בפני כל צבא בכל תקופה. כדי לבדוק ענין זה בתקופתנו יש צורך בעיון מקיף בנסיגתם של אחרים ובניתוח מעמיק של אותו נסיון. בנושא נכבד זה מטפל הלויט־קול¹ מיקשה בחיבורו „משבר חיל־הרגלים”, שהופיע בשלהי 1951 בירחון צבאי צרפתי. פרסומו בעברית הוא ללא כל ספק תרומה חשובה לחומר־הגלם הלימודי הדרוש להבנת מלאכת העיצוב והשכלול של דפוסי־צבא. בחיבור זה מתבלטות תכונותיו של תאורת־קן צבאי ידוע זה: הראיה הרחבה והידיעה המקיפה שלו, מצד אחד — ושאפתו להגיע מתוך הנחות עקרוניות למסקנות מעשיות, מצד שני. אולם גם חולשות מחברו מתבל-

מושגים וגורמים בסוגית המבנה

ושלוחותיו השונות, ה. כושר פעולה חומרי רצוף של הגוף הלוחם, (או היכולת הלוגיסטית). תכליתו של מבנה טקטי היא: צירוף האמצעים וכווץ־האדם אשר מפעילם, באיזון כזה אשר יבטיח את המימוש של תכונות הלחימה תוך כדי שמירה על תכונות הארגון.

2. גורמי־יסוד של מבנה טקטי. מהאמור לעיל נובע שתכונות הלחימה ותכונות הארגון גסי־חד תלויות בשני גורמי יסוד: באמצעים — וכווץ־האדם אשר מפעילם, אמצעים — פירושם: א. טיב כלי־הנשק להתקפה ולהגנה, כולל במקרה זה גם אמצעי הביצור וכמותם, ב. טיב כלי־התנועה וכמותם, ג. טיב מכשירי השליטה של הפיקוד וכמו־תם, ד. סוגי ההספקה ההכרחית לקיום שלושת הראשונים — וכמויותיהם.

בהתאם לכך מתחלק כוח־האדם המפעיל אמצעים אלה כדלהלן: א. הדרג המפעיל את כלי־הלחימה ואת כלי־התנועה בקרב — הוא הדרג־הלוחם (שגבי־חינים בו הבחנת־משנה: הדרג המסתער והדרג המ־סייע), ב. הדרג המפעיל את אמצעי השליטה — הוא דרג הפיקוד והמטה, ג. הדרג העוסק ביצירת התנאים החומריים לפעולה רצופה של השניים הראי-

1. מהו מבנה טקטי ומה תכליתו? מראשית דבר־הימים שואף כל צבא לבנות גופי־צבא בעלי מספר תכונות לחימה קבועות ותכונות ארגון קבועות.

תכונות הלחימה הקבועות, בכל תקופה, הן: א. הקרב ממרחק (או „עצמת־אש”), ב. קרב המגע (או „עצמת־מחץ”), ג. התנועה המ־הירה בשדה־הקרב (או יכולת־תמרון), ד. התנועה המהירה לקראת שדה־הקרב (או נידות), ה. ניצול פני השטח והתגברות על קשייו (או יכולת הגדסית), ו. השגת ידיעות ומניעתן מהאויב (או יכולת סיור).

תכונות הארגון הקבועות הן: א. הפשטות (כי תחת לחץ התפתחות הקרב לא יחזיקו מעמד דפיסים ארגוניים מורכבים), ב. יציבות הגוף הלוחם (או היותו מסוגל לפעולה גם תוך כדי מש־ברים ולאחריהם), ג. גמישות הגוף הלוחם (או יכולתו להתאים עצמו למסיבות הטקטיות המשתנות), ד. קלות שליטת הפיקוד על הגוף הלוחם

* הופיעה בעברית כ„גופי־צבא חדישים — כיצד?” מאת לויט־קול פ. או. מישקה, סידרת קונטרסים למקרא ולעיון, הוצאת „מערכות”, תשי״ג—1952.

הצבאות, הרי עקרונות אלה היו צריכים בכ"ז להגיע בהכרח להתפתחות. לידי גונים שונים: בגרמניה — לעומת ארה"ב, ברוסיה הצארית — לעומת שביצריה; וכיוצא.

גונים אלה, המביאים לידי הבדלים (בין קטנים ובין גדולים), אינם מקריים. הם הנם תוצאה של נתוני-יסוד בעלי חשיבות ממדרגה ראשונה הם: א. המשטר של ארץ מסוימת ומצבה הכלכלי, ב. המסיבות הגיאוגרפיות שלה (גודלה, עומקה, גבולותיה, מצבה הימי, האוירי וכדומה), ג. גדלה של האוכלוסייה, הרכבה ואופיה, רמת חייה ומנהגיה, ד. כפועל-יוצא של כל הגורמים האלה — הפוליטיקה החיצונית של המדינה המסוימת, הקובעת את מקריה המלחמה האפשריים שלקראתם חייב צבאה להתכונן — ואת המגמות האסטרטגיות שבמקריה-המלחמה השונים.

על בסיס נתוני-יסוד אלה נבנה המערך הבטחוני הכללי של ארץ מסוימת ושל עם מסוים, או המבנה האסטרטגי של הכוחות המזוינים שלהם: א. הגודל היחסי של שלושת השירותים המזוינים (יבשה, אויר וים) וקשרי-הגומלין שביניהם, ב. היחס באחר וים בין צבא-קבע לבין משרתי-חובה ומילואים, ג. אורך שירות החובה ואורחו, ד. ארגון המילואים ואימונם, ה. הפוטנציאל החומרי הכללי, מבחינה איכותית וכמו תית (הסוגים והכמויות של חימוש וציוד, ככללותם, ומקורות הספקתם), ו. בנין מוסדות הפיקוד העליונים.

המערך הבטחוני של הארץ והמגמות האסטרטגיות עליהם הוא מושתת הם המכתיבים, מצד, את בנין גופי-הצבא הגדולים, שנועדו לביצוע משימות המשנה של המשימה האסטרטגית הכללית — הוה אומר, את המבנה האופרטיבי: א. איגודם וצירופם של כוחות יבשה, אויר וים בגוף אופרטיבי אחד, ב. איגודם וצירופם של החילות-הלוחמים שבצבא היבשה בתוך גוף אופרטיבי אחד, ג. היחס ההדדי, בתוך גוף אופרטיבי אחד, בין הכוח הלוחם לבין הכוח המספק את הסיוע הלוגיסטי.

אפשר לסכם, איפוא, שבנין הגופים-הלוחמים — המבנה הטקטי — צומח משני שורשים: התהליך ההיסטורי הכללי — והתנאים המיוחדים של כל ארץ ושל כל עם, המתבטאים במבנה האסטרטגי והאופרטיבי של צבאם.

שונים הוא הדרג המשרת. בשילובם ההדדי וביחסם הכמותי של האמצעים והדרגים למיניהם תלוי הדבר אם תכונות הלחימה ותכונות הארגון הקבועות עשויות להגיע למימושן המלא בפועל או לא.

3. שורש אחד בהתפתחות המבנה הטקטי: התהליך ההיסטורי.

מה הוא הכוח המניע את התפתחויות המבנה הטקטי, העושה להכרחי את החישוב-מחדש של צירוף פי הגורמים והדרגים השונים?

כוח-מניע זה הוא שינוי בבסיס התומרי — בתנאי ויחסי הייצור של החברה בשלבים ההיסטוריים השונים. במלים אחרות: ההתפתחות הכלכלית, הטכנית והמדעית. תהליך זה הוא הקובע כל-פעם-מחדש את טיבם וכמותם של אמצעי הלחימה, התנועה והשליטה. האמצעים החדשים תובעים חידוש דרכי הלחימה; והחידושים בטקטיקה מחייבים בנין חדש של הגופים הלוחמים, צירוף אחר של גורמי-היסוד של המבנה — ויחס אחר ביניהם.

התנאים הכלכליים, הטכניים והמדעיים משפיעים על בנין גופי-הצבא לא רק באמצעות פיתוח האמצעים ושכלולם, כהיותם הבסיס של החברה בכלל (שהצבא בבואתה) יוצקים הם, למשך תקופה מסוימת, גם את הדפוסים של הכוח-המזויץ: את הרכבה, את היקפה, את פיקודו, את משמעותו ואת רוחו. לכל העובדות האלה יש משקל בגיבושו של מבנה טקטי. אפשר לסכם איפוא ולומר שהמבנה הטקטי הוא פרי של שלב היסטורי מוגדר בהתפתחות הכלכלית, הטכנית והמדעית. כל זמן שאין תנאים אלה משתנים, הרי עקרונות מסוימים בבנין גופי-צבא הם נכס כללי, בין-לאומי. הם יפים לגבי כל צבא באותה תקופה.

4. שורש נוסף בהתפתחות המבנה הטקטי: התנאים המיוחדים של כל עם וארץ — התפתחות המבנה האסטרטגי והאופרטיבי.

אולם, אם גם עקרונות בנין הגוף הלוחם הם תוצאה של תקופה היסטורית מסוימת ויש להם במשך אותה תקופה תוקף כללי, אין פירוש הדבר כי הנתונים המיוחדים של כל ארץ וארץ, הם הסרי-השפעה על בנין יחידות הלחימה של צבאה. אם, לדוגמה, עקרונות הבנין של גודו, רגימנט, דיביזיה, בתקופת מלחמת העולם הראשונה היו משותפים לכל

התפתחות המבנה וגורמיו

בשטח הצבאי נתקלים לעתים קרובות בתופעה הפוכה.

ב. שילוב חילות ואמצעים: איגוד קבוע, "סטנדרטי" — או איגוד חופשי גמיש.

בעיה שניה המתייצבת ברוב התקופות, ובמיוחד בתקופה החדשה, בפני מתכנני המבנה היא אופן השילוב של האמצעים המבטאים את תכונות הלחימה השונות, בגוף טקטי אחד; ובגופים הטקטים הגדולים — אופן שילוב החילות למיניהם. לשאלה זאת ניתנות בדרך כלל שתי תשובות יסודיות: האחת — לבנות את הגופים הטקטים באופן שיוענקו לגוף כזה מראש, לפי התקן הקבוע, כל האמצעים אשר יאפשרו לו לעמוד בפני מצבים שונים ותביעות שונות. כתוצאה מזה — יהיו מסוגלים, בהתאם להרי כבם ובהתאם לאמצעים שברשותם, לפתור כל משימה טקטית משוערת באופן עצמאי. פתרון זה נקרא האיגוד הקבוע או ה"סטנדרטי". התשובה השנייה — לבנות את הגופים הטקטיים כמסגרות בעלות אמצעים מצומצמים בלבד; ובלפעם, לאור המשימה הממשית העומדת על הפרק — למלאן תוכן נוסף ולהרכיבן מחדש. פתרון זה נקרא האיגוד החופשי והגמיש.

ג. פיצול האמצעים או ריכוזם.

שאלת אופן האיגוד מוליכה בהכרח אל בעיה נוספת: האם לפצל את אמצעי הלחימה, התנ"ר עה, השליטה והאספקה בשיעור שזה בין כל הגופים הטקטיים או — לרוב, לפחות סוגים מסוימים של האמצעים האלה, ברמה האופרטיבית ולהקציבם מדי פעם-מחדש לגופים הטקטיים השונים, בהתאם לצרכי משימותיהם.

לא נגוים אם נאמר שבמידה מסוימת, עומדות בפני הצבאות כבר בתקופות העתיקות ביותר שלוש השאלות האלה. אולם, עם ההתפתחות התעשיתית, התכנית והמדעית המהירה, במלחמת עולם הראשונה והשנייה, נעשו בולטות וחרירות ביותר.

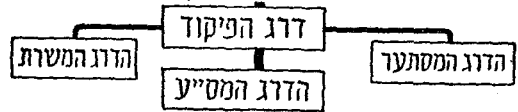
המבנה האסטוטגי

שיטת בנין הכוחות: יחס כוח האדם אשר בכוחות הסדוינים ובטסק התלחמתי; יחס בין שלשת השרותים העיקריים; יחס בין צבא סדיר, טלואים ומיליציה; יחס בין כוחות לחימה ושרותים לוגיסטיים בכלל הצבא

המבנה האופרטיבי

איגוד החילות והשרותים לתכלית מסע מסוים או מערכה מסוימת

המבנה הטקטי

5. בעיות קבע חוזרות בהתפתחות המבנה הטקטי.

יחד עם זה הרי בכל תקופה ובכל ארץ מתייצבות מחדש וחוזרות בעיות קבע מסוימות. ואלה האופיניות שבהן: א. טיפוח תכונות הלחימה מעמיד במבחן את תכונות הארגון.

במידה שמופיעים אמצעים יעילים יותר — כלי נשק, תנועה, מכשירי קשר וכדומה — מחייב שכלולם גידול וריבוי בסוגי האספקה הדרושים להפעלתם. כל שכלול טכני מעמיד, איפוא, דרישות חדשות ליכולת הלוגיסטית. ומכך — מסקנות לגבי חלוקת כוח-האדם. כמלים אחרות, כל התקדמות באמצעי-הלחימה למיניהם מצריכה חישוב-מחדש של היחס בין הדרג הלוחם לבין דרג הפיקוד והדרג המשרת — ותובעת מאמץ מחדש לשמירה על פשטותו, יציבותו וגמישותו של הארגון ועל עצמת הדרג-הלוחם לנוכח הגידול הבלתי-נמנע של שני הדרגים האחרונים. דבר מוטעה הוא, בדרך כלל, ללמד כאן גזירה-שוה מיכנית משטח הייצור התעשיתי — דהיינו, לקבל כדבר מובן מאליו ששכלול האמצעים חוסך כוח-אדם.

"יחידה עמוסת חימוש וציוד אינה יכולה לבצע את התנועות הטקטיות בודדות; אולם ללא אש לא תתכן שום תנועה טקטית."

מלחמת העולם הראשונה — עצמת האש כגורם הקובע את התפתחות המבנה

המפעיל כלי לחימה אחד (הרובה המכודן) לחיל המפעיל תשלובת של כלים שונים; וזאת — החל מהתאקטן ביותר, הכיתה, ועד לרמה הבינר-בית, של הגדוד והרגימנט. בשתי מסגרות אחרונות אלה גדל אחוז הדרג המסייע.

בפורמצייה הטקטית הגבוהה ביותר, בדיביזיה (אשר כבר בתקופה הקודמת נהיתה למסגרת רב-חילית קבועה), גדל עתה הגיוון של החילות וכוחות השירותים השונים שנכללו בתוכה ע"י התוספת של חיל-הקשר, תגבירת חיל-ההנדסה שבה, ועוד.

ב. שינויים בדרג הפיקוד.

אורח-הלחימה החדשים — וריבוי האמצעים בגופים-מבצעים אשר נבע מהם — חייבו דרכי שליטה יותר משוכללים ומערכת-שליטה מסועפת יותר של פיקוד. במקום הרץ הרגלי או הרכוב, באה רשת הטלפונים המסועפת, מהפיקוד הבינוני עד התאים הטקטיים הנמוכים. מופיעים מרכזי-העצבים האחר-טיים הראשונים. כתוצאה מזה גדל מספר יחידות הקשר, עבודת המטה נהיית מורכבת יותר, רב יותר מספר העוסקים בה.

ג. התרחבות הדרג המשרת.

מובן מאליו, שהגוף הלוחם, המתפצל לתאי-משנה רבים, המצויד בתשלובת שלמה של סוגי-נשק שונים בעלי תצורת-תחמושת גדלה והולכת — והצרכים ההנדסיים וצרכי הקשר שלו משתכללים יותר ומורכבים יותר — תובע אף סוגים רבים של אספקה, ובכמויות ניכרות לכן זקוק הוא למערכת לוגיסטית בעלת היקף כזה שטרם נודע עד כה. על-כן משמשת ההתפתחות כבר במלחמת העולם הראשונה דוגמה בולטת לתהליך שצוין לעיל: הגידול שבכוח הלחימה כתוצאה מההישגים של הטכניקה; הריבוי של המכונה לעומת האדם-הלוחם.

כל התהליך הזה מוליך למסקנות-מוכרחות:

(1) הולך ומצטמצם הדרג הלוחם, הולכים וגדלים דרגי הפיקוד והשירות, ובדרג הראשון — הולך ועדיף החלק המסייע על החלק המסתער.

(2) הולכות ומתגבשות מסגרות טקטיות „סטנדר-טיות“, בעלות הרכב חדש, אשר בהן התכונה של צירוף רב-חילי שנתקיימה עד כה ברמות הגבוהות (הדיביזיה), חודרת עתה לאט-לאט גם לרמות הבינוניות (הרגימנט).

(3) מתחיל תהליך פיצול האמצעים גם אל המסגרות הבינוניות — ועד אל הקטנות.

1. הכוח-המניע.

בפרוץ מלחמת העולם הראשונה, ואפילו לפניה, היתה התעשייה החדשה מסוגלת ליצר ייצור-המוני-כלי-נשק אבטומטיים (וכן כלי-תותח ותחמושתם). בעלי טנח וכוח-הירס שלא שוער עד כה. עובדה זו — היא ששימשה כוח-מניע מכריע בהתפתחות גופי-הצבא מאז.

2. שינויים במושגי מרחב וזמן.

בו בזמן שאמצעי התובלה החדשים מגדילים את חופש התמרון האופרטיבי והאסטרטגי, הרי אמצעי האש החדשים מצמצמים את חופש התמרון הטקטי, את קצב המהלכים והיקפם. הללו נמדדים לא בעשרות ק"מ — כאשר היה עוד בסוף המאה הי"ט — אלא בק"מ בודדים בלבד ולפעמים אף במאות מטרים ספורות. מלחמת העמדות (התר-צאה של פיתוח אמצעי-האש) אינה מאפשרת הכרעות טקטיות מהירות. תוצאות הלחימה מושגות ע"י אחרי התמדדות של ימים רבים ולפעמים אחרי שברי עות וחודשים.

3. השינויים באורחי הלחימה.

העובדות הנ"ל גרמה כידוע, לשני שינויים בטקטיקה.

א. ההתקפה לא בוצעה עוד ע"י התמרון וההסתערות של גופי-רגלים-יורשים גדולים מקור-בצים, אלא ע"י הסתננות פלגות טקטיות של אינפנ-טריה: מצומצמות יותר במספר, בעלות כוח-אש רב יותר, לאחר הכנה ארטילרית בעלת ממדים נרחבים ותחת חיפוי.

ב. ההגנה למול אורח התקפה כזה, אינה יכולה להתבצע עוד, כמו קודם, במערך קוי ושטוח, אלא היא מתפתחת למערכת עמוקה ומסועפת של ביצורים ונקודות-משען חפורות בתוך האדמה, המיו-עדת לעמוד גם בפני הרגלי המסתנן, וגם בפני החות-חנות המסייעת לו. עולה החשיבות גם של הצורות היוזמות בהגנה (המכה-הנגדית מראש וההתקפה-הנגדית).

4. שינויים במבנה הטקטי.

א. צירופים חדשים בדרג הלוחם: יחס חדש בין הדרג המסתער לבין הדרג המסייע.

תוצאות אורח-הלחימה החדשים והשפעתם על המבנה הטקטי היו: חיל הרגלים הפך עתה מחיל

מלחמת-העולם השניה — מחץ, תמרון וניידות כגורמים הקובעים את התפתחות המבנה

1. הכוח המניע.

הסוגים השונים של חיל-השריון וחיל-האוויר, וכלה בנשק נ"ט ונ"מ. יתר על כן, אורח-הלחימה החדשים גרמו גם להגדלת הכמות של כמה מכלי-הנשק שהיו מקובלים כבר לפני כן, בעיקר של הנשק-האבטומטי והנשק תלול-מסלול — קל ובינוני — של חיל הרג-לים. נוסף על כך חייב הקצב החדש של מלחמת-המנוע מיכון רחב גם של החילות הלא-משוריינים והלא-ממונעים.

התפתחות נוספת של הטכניקה והמדע הביאה לכך שבמלחמת-העולם השניה נהפך המנוע — בצורות של כלי-רכב משורין ובלתי-משורין והמטוס — לגורם העיקרי הקובע את ההתפתחות הצבאית. גורם זה העלה מחדש את תכונות הלחימה של מחץ, תמרון וניידות — אשר כמעט נעלמו במשך מלחמת העולם הראשונה — למקום השווה לזה של עצמת-האש ואף עדיף עליו.

2. שינויים במושגי מרחב וזמן.

ב. פיצול הקרב — פיצול נוסף של האמצעים. המנוע גרם להתרחבות זירת-הלחימה מעשרות — למאות רבות של קילומטרים. יתר-על-כן: האורחות הטקטיים החדשים חייבו פיצול הקרב. כלומר: פירוקו של כל מבצע אופרטיבי, וכן טקטי, להתנגשויות ותגרות-משנה במספר הרבה יותר רב מאשר היה מקובל במלחמת העולם הראשונה. המסקנה מכך שיש להגדיל את יכולת-לפעולה-עצמאית של כל תא ותא שבגוף הטקטי. משמע, פיצול אמצעי הלחימה לרמות הנמוכות. התוצאות לגבי המבנה הטקטי של שתי העובדות שצוינו לעיל — ריבוי האמצעים וריבוי גוניותם, והכרח פיצולם — הן: מצד אחד גדל ההכרח להרכיב "רב-חילי" לא רק של היחידה הטקטית הגבוהה ביותר (הדיביזיה) אלא גם ביחידה הטקטית הבינונית (הרגימנט / הבריגדה). יתר-על-כן, גדל הדרג המסייע בגדוד ומתפתחים דרגים מסייעים גם ביחידות הקטנות, בפלוגה ואפילו במחלקה. מעתה מהיום הגופים הטקטיים של חילות-היבשה הלוחמים העיקריים (רגלים ושריון) — צוותת-קרב מעורבים בכל הרמות, כדבר קבוע וסטנדרטי.

חילות-המנוע גרמו למושגים חדשים של זמן ומרחב לגבי כל אורח-הלחימה. הם הגדילו ללא שיעור את קצב המבצעים ואת טוחם לעומת המקובל במלחמת העולם הראשונה. חילות-המנוע מכתיבים את מסגרת-הקרב לכל החילות, "המסורתיים". מכאן השינויים המהפכניים בצורות הקרב.

3. שינויים באורח-הלחימה.

א. ההתקפה — חדלה מלהיות התקדמות המוני-רגלים, על פני חזית רחבה, בחיפוי מסך-ארטי-לרי. היא הפכה למאמץ מרוכז, בגורת חזית צרה, הנישא ע"י להב-חנית משורין — ודרגי-ניצול ממר-נעים — בחיפוי האוויריה הטקטית. מגמת ההתקפה אינה עוד, כמקודם, פריצה של קו או לכידה של נקודות-משען — אלא הבקעת המערך המתגונן לכל עומק, כיבוש מרחב שלם, תוך כיתור כוח-האויב והשמדתו.

ג. שינויים בדרג-הפיקוד.

תהליך ההתפתחות שהתחיל במלחמת העולם הראשונה — באשר לריבוי הגופים-הלוחמים ולעצמאות גדלה והולכת של הפיקוד עליהם — נמשך בתקופת מלחמת-המנוע ביתר שאת.

ב. ההגנה חייבת, לפיכך, לטפח את הסגולות של גמישות, עומק ויזומה — לאינ-ערוך יותר מאשר במלחמת העולם הראשונה. מערך המתגונן חדל מלהיות מערכת "סכרים" לשבירת גל ההתקפה — והפך לרשת מתחמים ואגרופי-רזרבות ניידים למכות-נגד; רשת-הפרושה על חבל ארץ שלם, כדי שלהב-החנית-המשורין של התוקף, "יתערבב" בה, יוקהה וישבר לבסוף.

הקשר הקוי אינו יכול עוד להתגבר על הבעיות החדשות של זמן ומרחב. רשת האלחוט מתרחבת ומצטופפת. אוירוני התצפית והקישור הופכים למכ"שיירי השליטה העיקריים של הפיקוד. הגדלה נוספת של כוח-האדם העוסק בהפעלת המכשירים האלו, ובעבודת המטה, הריהי התוצאה הכרחית מהנ"ל.

4. שינויים במבנה הטקטי.

א. ריבוי סוגיהם של אמצעי-הלחימה ואמצעי-התנועה — וגידול כמותם.

ד. המערכת הלוגיסטית הופכת מגורם אופרטיבי בלב גם לגורם טקטי.

מלחמת-המנוע יצרה שורה ארוכה של כלי-נשק וכלי-רכב, בעלי רב-גוניות כמעט אינסופית, החל מן

מלחמת-המנוע מוכרחה היתה להביא להגדלה

ענקית בכמויות האספקה ובסוגיה, כתוצאה טבעית מריבוי אמצעי הלחימה והתנועה ומשכלולם. ואם עוד במלחמת העולם הראשונה התרכזה הפעולה הלוגיסטית בגופים האופרטיביים ובגופים הטקטיים הגבוהים ביותר, הרי בתקופת המלחמה החדשה עומדות אף היחידות הטקטיות הבינוניות והקטנות בפני בעיות אספקה מתרחבות ומורכבות. גידולן ללא-תקדים של הדרג המשרת הוא, איפוא, תוצאה שאין להמנע ממנה. התהליך ההיסטורי שהתחיל

במלחמת העולם הראשונה נמשך איפוא במלחמת עולם השניה: מתכוץ עוד יותר המקום של האדם הלוחם — לטובת המכונה ומשרתיה. שוב אין מנוס מהמסקנות המוכרחות: (1) חל שינוי נוסף ביחס אשר בין דרגי השירות והפיקוד לבין הדרג הלוחם (ובזה האחרון — בין הדרג המסייע לבין המסתער). (2) הסטנדרטיזציה, אף של היחידות הבינוניות והנמוכות, כ"רב-חיליות" — הפכה לעובדה.

טבלת סיכום

להתפתחות מבנה גייסות ותכונותיהן

בשתי מלחמות העולם

מלחמה"ע הי"א	מלחמה"ע הי"ב	
יכולת התעשייה ליצר — ייצור המוני — נשק אבי-טומטי וכלי-ארטילריה בעלי טוח ארוך וכוח הרס רב, ותחמושת לכלים אלה.	התפתחות ווספת של כלירכב, כלי-שריון ומטר סים. התפתחות של כלים נגד-טנקיים, תלולי-מסלול ועוד — וריבויים.	גורמים מניעים להתפתחות
א. אמצעי התובלה החדשים מגדילים את חופש התמרון האופרטיבי והאסטרטגי. ב. אמצעי האש החדשים מקטינים את חופש התמרון הטקטי. ג. כתוצאה: קצב המהלכים בפועל — והיקפם — קטנים עד לק"מ, או מאות-מטרים ספורות, בלבד.	א. ערכם של עצמותיהם, התמרון והניידות — עולה לדרגה השווה לזו של עצמת-האש או אף לדרגה גבוהה משלה. ב. החזרת הניידות הטקטית. ג. הגדלת קצב המבצעים וטוחם.	מרחב זמן
א. ההתקפה באורח הסתננות גופים קטנים בעלי עצמת-אש רבה. ב. ההגנה לעומק וההגנה היוזמה.	א. בהתקפה: הבקעה בלהב-חנית משורייני וניצור לה ע"י כוחות ממוזעים בחיפוי אוויריה טקטית — במגמה להבקיע מערך לכל עמקו, לכתר את האויב שבו ולהשמיד אותו. ב. בהגנה: גמישות נוספת של ההגנה לעומק, אגרופירורב ניידים, הגדלת עומק המערך כדי לאפשר הקהיית להב-החנית התוקף.	שינוי באורחי הלחימה
א. הגדלת הדרג המסייע והחדרתו לתאים הקטנים ביותר של תי"ר. ב. ריבוי אמצעי-הקשר הקוי וכוח-האדם שהפעילם. ג. התרחבות הדרג המשרת וצמצום-יחסי של הדרג הלוחם. ד. דיכויות המ-כילות סוגי-חיל רבים. ה. פיצול אמצעי-העזר, להכללה ביחידות קטנות יותר.	א. הכללת נשק נגד-שריון ותלול המסלול, ביחידות הרגלים, עד לזעירות. ב. הגברת המינוע אף בחילות שאינם משוריינים. ג. הרכב רב-חילי גם בגופים נמוכים מדיכויות, הגדלת הדרג המסייע בגודל וביחידותיו, צותיקרב מעורבים של רגלים ושריון בכל הרמות. ד. באמצעי הקשר: הדגשה על האלחוט, מטוסי-התצפית-והקישור — המהווים את אמצעי השליטה העיקריים של הפיקוד; ריבוי המטפלים באלה. ה. הגדלת הדרג המשרת והחזרתו אל רמות נמוכות כתוצאה מריבוי הבעיות הלוגיסטיות.	שינויים במבנה הטקטי

(3) כמסקנה משתי התופעות הראשונות, גוברת השאיפה לפיצול מכסימלי של אמצעי הלחימה וההספקה, כדי לאפשר לכל תא טקטי פעולה עצמאית. בתקופה של רמה תעשיתית, טכנית ומדעית יותר נמוכה, היה מבנה הצבאות פשוט והסכוני יותר מאשר כיום. אולם איש לא יציע לצייד את הצבא החדיש ברמחים וחרבות, אם גם יש בדבר כדי להגדיל לאיך־שעור את הדרג הלוחם לעומת החלקים הבלתי־לוחמים של הצבא. הבעיה העומדת בפני מתכנני המבנה היום היא:

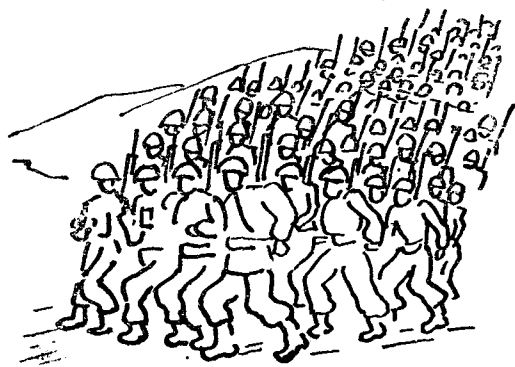
מ, בליץ קריג" אל "משבר חיל־הרגלים"

במסיבות ההיסטוריות הקיימות (שאינן ניתנות לשינוי אלא ע"י מהפכה כלכלית, תעשיתית ומדעית חדשה), למצוא את הפתרון הסכוני והיעיל ביותר, תוך התחשבות בנתונים המיוחדים של הארץ והעם אשר את מבנה צבאם מתכננים.

צבאית, ששלטה אז ברוב צבאות אירופה ואשר היתה כבולה במושגים של מלחמת העולם הראשונה. ספר זה מהווה הגדרה מרחיקה לכת לאותם שינויים באורחי־הקרב ובמבני־הקרב שהמנוע והאלחוט מחייבים אותם — ואשר הדגמתם הבולטת ניתנה במסעות הגרמנים ב־1939-41. ב־"BLITZKRIEG" הצביע מיקשה על המשמעות החדשה של מושגי זמן ומרחב — קצב־פעולה וטוח־פעולה — בתקופת המנוע. בו הגדיר את האופי החדש של צורות הקרב והסיק מסקנות לגבי בנין צבא: מינוע כללי גם של החילות ה"מסורתיים" ובאופן מיוחד של הדרגים המסייעים והמשרתים; רשתות האלחוט — מכשיר שליטה עיקרי של הפיקוד; פיצול אמצעי הלחימה ובנית הגופים הטקטיים מהנמוך עד הגבוה, כצוותות־קרב מעורבים ("רב־חיליים") עצמאיים.

אם בתקופה בה הופיע ספרו של מיקשה — ב־1941 עוד היו הנחותיו בענין אורחי־הלחימה החדשים בגדר של ויכוח, הרי מאז נהפכו לכללי־יסוד מופרים של התורה הצבאית. כמו־כן התגשמו בקרב צבאות העולם רבות מהצעותיו לגבי המבנה הטקטי בשום צבא לא בוצעו בצורה יותר עקבית ומסקנית מאשר בצבא ארצות־הברית. הלו הביא את העקרונות — של מיכון כולל, של ניהול־גייסות אלחוטי, של פיצול אמצעי הלחימה ושל "רב־חיליות" היחידות — לרמה הגבוהה והקיצונית ביותר. על כן יש לציין באופן מיוחד שמיקשה, בחיבורו "משבר חיל־הרגלים", במתחו ביקורת לגבי המבנה של הצבא האמריקאי מיתח למעשה ביקורת על מסקנותיה־הוא, משנת 1940/41 — לאחר שהללו הוגשמו במציאות עד האחרון בהם.

בידוע, שלא פעם בוששה לבוא בגוף־הצבאי השתקפות־של־ממש — של תנאים כלכליים טכניים ומדעיים חדשים, בשלב הסטורי מסוים. חזיון זה בלט במלחמת העולם הראשונה, שרק במחציתה השניה הותאמו אורחי־הקרב והמבנה למציאות של גורם־האש כגורם השולט והמכריע. אותו חזיון חזר ונשנה במלחמת העולם השניה. רוב הצבאות למדו מהלקח המר של כשלונות בשדה הקרב את מהות המהפכה שגרם לה המנוע. בשתי המלחמות, ובתקופה שבין שתיהן, קמו הוגים ומוזהירים, שביקשו לדרבן את המחשבה הצבאית הרשמית, המפגרת אחרי ההתפתחות הכללית. במלחמת־עולם הראשונה — הופמן, המילטון, לאפארג ולוכסמברג. במלחמת העולם השניה ולפניה — נביאי מלחמת־המנוע — פולר, לידל־הארט, דה־גול איימנס־ברגר. לויט־קול, מיקשה נמנה, בזמנו, על שורת הנביאים והמוזהירים האלה. הוא היה בין המעטים שראו את דמות המלחמה העתידה בתוך ערפל הדמים שבמלחמת האזרחים בספרד. בספרו, "בליץ־קריג" ניסח את הביקורת המפורטת ביותר על אותה תורה

ביקורת המבנה של דיביזיה-רגלית אמריקאית

ד. פיצול אמצעי הלחימה במסגרת גרות-קבע — אינו מעלה בהכרח את כושר-פעולתה העצמאי של יחיד-דה. ב" BLITZKRIEG" קבע מיקשה שהאורחות הטקטיים של המלחמה החדישה דורשים הכללה של מחלקה מסייעת בתוך כל פלוגת-רגלים, הגדלת יחידות-הסייע (בעלות נשק-רגלים בינוני ונשק נ"מ ונ"ט) בתוך הגדוד, צירופם של אלמנטים ארטילריים אל רגימנט-הרגלים. רוב הצבאות הגדולים, וכמיוחד הצבא האמריקאי, הגשימו את התביעות האלה, ואף עברו עליהן. אחר שבוצע הלכה-למעשה עקרון פיצול-האמצעים (שמתפקידו להביא לעצמאות של כל תא טקטי) אשר מיקשה הטיף לו עוד מ-1941, נאלץ הוא עצמו להודות עתה שהתוצאה עומדת בסתירה לכנתו: „הגברתו ע"י סוגי-חיל אחרים..... עשויה להגדיל את עצמת-האש של הרגימנט — אולם לא את כושר תמרונו — וביחוד לא בשטחים קשי-מעבר. הדבר החסר יותר-מכל לרגימנט-רגלים אמריקאי הריהו — אנשי-הרגלים...”

אפשר לסכם את תוכן ביקורתו של מיקשה כך:
(1) תכונות-הלחימה (עצמת-אש, יכולת-תמרון, ניידות, יכולת הנדסית) הגיעו להתנגשות חמורה ביותר עם תכונות הארגון (יציבות, פשטות וגמישות). מיקשה מזכיר שבשנים 1939-1941 נשברו צבאות המאורגנים לפי דוגמת מלחמת העולם הראשונה תחת המהלומות של חילות המנוע. וזאת — בגלל חוסר גמישותם וחוסר יכולתם להגיב במהירות על המסיבות המשתנות-בלי-הרף.
(2) המסקנות הארגוניות של האורחות הטקטיים במלחמת-המנוע הביאו לחוסר-איזון מוחלט בין הדרגים למיניהם: קופח הדרג-הלוחם בהשואה לדרג השירות ולדרג הפיקוד; ובתוך הדרג הלוחם עצמו — נזק הדרג המסתער בהשואה לדרג המסייע.

התרופות המוצעות

בין פורמציות ממדרגה ראשונה, המביאות להכרעה בקרב (משורינות, ממוכנות, מוצנחות ומרסות) — לבין פורמציות ממדרגה שניה (רגליות טהורות), תפקידן של הראשונות, לדעתו: הפעולה היוזמה — הן זו התוקפנית והן זו ההגנתית, בגזרות המאמץ העיקרי של החזית. לעומת זאת הוא רואה כהולמים לפורמציות רגליות טהורות את התפקידים דלקמן:

מיקשה, המטיף למלחמת המכונות, קובע כנקודת-מוצא של ביקורתו את העקרון: „קיימת, בדרך-כלל, הנטייה לא להכיר כראוי בערכו של הלוחם-הפרט — זה אשר במציאות מוסיף למלא את התפקיד המכריע בשדות-המערכה, על-אף ציני-האוויר ודיביזיות-השריון המציגים אותו בפני איומים וסכנות כה גדולים. אין לך מכונה אשר תהיה מושלמת כמות זה של האדם, היודע לחשוב ולהגיב ברב-מקום ולגלות בהתמדה אמצעים חדשים, המאפשרים לו לנצח — ולו בעזרתם של מכשירים פרימיטיביים מאוד — גם את המכונות המורכבות ביותר...” מנקודת-מוצא זאת מגיע מיקשה לגילוי שורת סתירות — בין כננה תיאורטית ותוצאה מעשית — במבנה של הצבא האמריקאי:

א. המיכון המוחלט לא הביא להגדלת הניידות ויכולת-התמרון אלא להיפוכם. אלפיים המכונות של הדיביזיה הרגלית האמריקאית עושות אותה כבדת-תנועה, מרתקת אותה אל צירי-תנועה מפותחים בלבד, מקשות על פריסתה, מגבילות את כושר-פעולתה ברוב זירות המלחמה האפשריות.

ב. מכשירי שליטה משוכללים גרמו לסרבול דרכי הפיקוד ולגידול דרג-הפיקוד יתר-על-המידה. עצמת המטות ויחידות-המפקדה הגיעה לשיעור שאינו עומד בשום יחס לכוח-הלחימה של גופי-הצבא השונים.

ג. דרגי השירות והפיקוד מצמצמים את הדרג-הלוחם. לאחר שהצעותיו הכלולות בספרו משנת 1941 תורגמו למציאות — גרמו הן לכך שכמעט מחצית הדיביזיה האמריקאית מהווה את דרגי הפיקוד והשירות הבלתי-לוחמים.

1. הגדרה-מחדש של תפקידי חיל-הרגלים בתקופה הנוכחית. כדי להעריך ולהבין כראוי את ההצעות השונות של מיקשה בדבר שינויים וחידושים במבנה חיל-הרגלים — יש לזכור היטב את הנחת-היסוד שממנה הוא יוצא. הוא מבדיל הבדלה ברורה, פונקציונלית,

* „גופי-צבא חדישים — כיצד ז'”, עמ' 12.
** שם, עמ' 18.

א. הגנת הגזרות השקטות או הגזרות הפחות מתאימות לפעולת גופים משוריינים גדולים. ב. מבי צעים אופנסביים — רק מחוץ לצירים האסטרטגיים העיקריים של זירת המלחמה, ג. אבטחת המרחב שבין הגופים המשוריינים הגדולים, וע"כ — עיצוב חזית רצופה, ד. התבססות בשטח שנכבש ע"י הגופים המשוריינים, ה. הגנה על עורף זירת המלחמה נגד כוחות מוצנחים ומטוסים ונגד פרטיזנים.

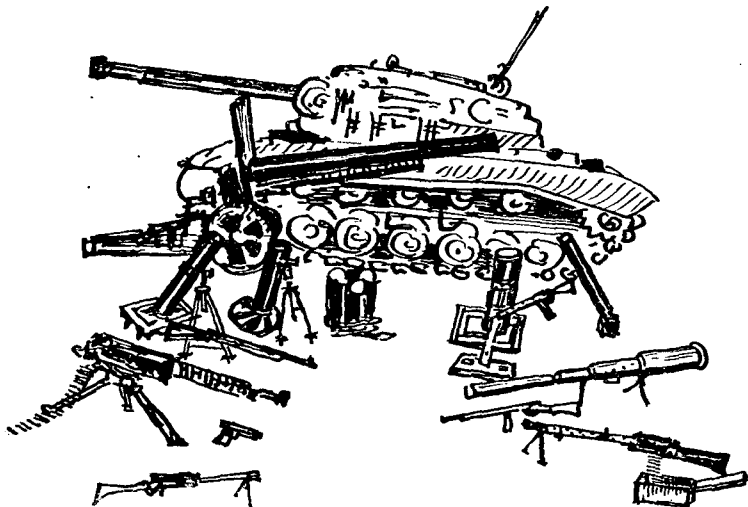
2. צמצום המיכון — והחזרת הסוס כאמצעי תנועה והובלה בתוך פורמ ציות רגלים. כיוון מחשבתו והצעותיו של מיקשה ברור כבר מעצם החידוש הראשון שהוא מציע: הובלת הנשק המסייע ודרגיא' של היחידות הרגליות (עד לרגימנט ועד בכלל) בסוסים.

ע"כ הוא מוריד את כמות הרכב שבתוך דיביזיות הרגלים ל-400 מכוניות בלבד, לעומת ה-2000 המקובלות בדיביזיה הרגלית האמריקאית. לעומת זאת גוספים לדיביזיות מיקשה כ-900 סוסים וכ-400 עגלות. שינוי כזה באמצעי תנועה נמצא מכל מקום מוצדק שעה שפורמציות רגליות מעין אלו צריכות לפעול דוקא בשטח אשר אינו מתאים לתנועה ממונעת. אגב: לקח העבר מלמדנו שלא תמיד חסכוניות תובלת הסוסים בהרבה — בכוח אדם משרת ובצרכי אספקה — מתובלה ממונעת. מידת החסכוניות תלויה בהרבה בטיפוס הסוסים.

3. שינוי בתאי היסוד הטקטיים. הצעה שניה של מיקשה ליעול וחסכון במבנה חיל הרגלים היא ביטול הכיתה והמחלקה כתאים טקטיים ברורים ומובדלים זה מזה — ומזיגתן למסגרת כיתת קרב המורכבת משתי חוליות רובאיות (המונות מפקד ו-6 רובאים כל אחת) חולית מקלע (המונה מפקד ו-5 חיילים) וחולית מטח (מפקד, סגן ושני מקשרים).

בהבדילו הבל פונקציונלי זה מבקש מיקשה לחדש הויון עתיקים: ההבדל בין רכב הקרב והפרשים — לבין הרגלים המסייעים (בצבאות העתיקים של מצרים, אשור ובבל); בין חיל הרגלים "הכבד" (של הפלנגס היוני, והלגיון הרומאי) — לבין הפל-טטים (היוניים) והולטים (הרומיים) שלהם; בין צבא הפרשים האבירים (הם הפרשים המשוריינים של ימי הביניים) לבין כוחות העוזר הרגלים שלו, נחותי הדרגה. הרי זוהי החלוקה שהיתה קיימת בצבא נפוליון, של הרגלים והפרשים לפי סוגים ותפקידים ל"עליתה" (כלומר: "עידית" — גופים הבנויים לתפקידי הכרעה), מצד אחד — ולגופים המיועדים לתפקידים ממדרגה שניה, מצד שני.

תורת המבנה החדשה — ובאופן מיוחד זו האמריקאית — התנגדה עד עתה להבדלה זו, ול"הת-מקצועות" פונקציונלית כזאת. תורה זו שאפה לבסס את כוחות היבשה על שני טיפוסים פורמציות בלבד: המשוריינת והרגלית — ואף להקטין את ההבדל בין שתיהן. הצעותיו של מיקשה לשינוי מבנה היחידות והפורמציות הרגליות ניתנות להבנה — ולביצוע — רק אם מקבלים גם את הגדרתו

גרמי הכוח: 2. עצמת אש.

ישנן 12 מרגמות, וברגימנט — 36. אולם לא צויין כמה מהן קלות וכמה בינוניות — או כבדות. קשה מאוד, על כן, לבדוק את מעשיותו של תקן כוח האדם אשר קובע מיקשה ליחידות אלו. באף אחת מהמסגרות המוצעות ע"י מיקשה אין נשק נ"מ אורגני.

5. צמצום עצמת האש הארטילרית. לגבי שילוב יחידות התותחנים במסגרת חיל-הרגלים מדגיש מיקשה במיוחד את חשיבות שיתוף הפעולה ההדוק. הוא אומר: „אל"נא נשכח כי לעתים קרובות עשוי תותח אחד, אשר הוצב באופן מוצלח, ליכות בתוצאות טובות יותר אף מסוללה שלמה. נזכיר נא לעצמנו את התפקיד הרב אשר מילאה בזמן המלחמה ארטילריית-הרגימנט-הרגלי בצבא הסובייטי, אשר פעלה לעתים קרובות מאוד בירי ישיר — אורח-פעולה... תכליתי יותר והסכוני יותר בתחמושת... דרושה לנו ארטילריה המסוגלת אף „לוחל על גחונה“ — ארטילריה שמפעמת בתוכה רוח תוקפנית חזקה: שעמדותיה נקבעות, ככל האפשר, קרוב יותר לחזית, כשהיא מסוגלת לנצל את המחפה בדיוק כפי שיעשה זאת הרגלי... נחוץ שיהיו לנו פחות תותחנים אשר יצפו... ממוצבי התצפית המרוחקים שלהם, כמשקיפים מתא-תיאטרון.* (בהתאם להשקפה זו כולל מיקשה בהצעת תקן רגימנט-הרגלים סוללה מסייעת של 6 כליריה בני 105 מ"מ, לשיתוף-פעולה ישיר עם הרגלים. לעומת זאת כוללת הארטילריה הדיביזיונית רק גדוד אחד של 18 כליריה בני 155 מ"מ. אם נקבל אפילו את ההנחה של מיקשה כי שילוב ארטילרית-השדה עם יחידות-הרגלים יעלה את יעילותה של הראשונה — הרי, מאידך גיסא, אין להכחיש שצמצומה המספרי יש בו משום ירידה אבסולוטית בעצמת-האש הארטילרית של הדיביזיה. יחד-עם-זה יקשה פיצולה את ריכוז האש, ברמה של פורמציה גבוהה, במצבים בהם יהיה דבר זה נחוץ. טענת מיקשה שהיחס בין מספר הרגלים למספר הכלים-הארטילריים שבהצעתו הוא טוב יותר מאשר בדיביזיה האמריקאית (המבוקרת על ידו) — נראית יותר כטענה חשבונית מאשר כטענה טקטית.

6. ריכוז האמצעים ברמה אופרטיבית. אין לערער על החשבון של מיקשה מבחינת ההגיון המופשט. חשבון זה פשוט ביותר: צמצום

4. צמצום כוח-האש של חיל-הרגלים. אחת הנקודות הבולטות שבהצעת-המבנה של מיקשה היא הצמצום הכללי באמצעי-האש אשר לרגלים — הן בכמות והן בסוגים. הפלוגה המוצעת על ידו כוללת רק 8 מקלעים, שמהם 3 בכיתות-הקרב ו-3 — בכיתה מסייעת ואילו השנים הנותרים מוקצים לכיתה-הפיקוד ולכיתה-השירות — כלומר אלו הם, ללא ספק כלים להגנה עצמית של יחידות אלה ואינם באים בחשבון להפעלה ע"י הפלוגה. מכאן, ש„פלוגת-מיקשה“, בת 156 איש — מונה 6 מקלעים בלבד ללחימה.

המקלע הבינוני אינו מופיע בכלל בתקן החימוש לא של הגדוד ולא של הרגימנט — המוצע ע"י מיקשה. כך, שעצמת האש האבטומטית של המסגרות האלו היא 28 (בגדוד) ו-98 (ברגימנט) מקלעים-קלים. לעומת זאת עצמות-הנשק-האבטומטי ביחידות בצבא ארה"ב הן:

ברגימנט	בגדוד	
135	45	מקלעים קלים
51	17	מקלעים בינוניים
47	8	מקלעים כבדים (קל' 50)

יש לציין כי בדיביזיה של ארה"ב (לעומת 339 המקלעים הקלים שבדיביזיית-מיקשה) נכללים לא רק 405 מקלעים קלים, 153 מק"בים, 141 מקלעים כבדים רגילים — אלא גם 128 מקלעים כבדים ו-64 קני-תותח-אבטומטיים (40 מ"מ) שבזין האבטור מטי המוצב על רכב, אשר בגדוד הנ"מ האבטומטי שבדיביזיה.

אף בצבא הסובייטי (לפי נתוני קולונל אלי, האמריקאי, בספרו „THE RED ARMY“ מצר יים בגדוד — 27 מקלעים קלים ו-9 מק"בים, ואילו ברגימנט — 81 מקלעים קלים ו-89 מק"בים. ועוד: מיקשה מציע צמצום לא רק של עצמת-האש האבטור מטית אלא אף של האש הנגד-טנקית. בתקן הפלוגה „שלו“ מופיעות 5 בזוקות בלבד (מהן 3 בכיתה המסייעת ו-2 בכיתה-הפיקוד ובכיתה-השירות — שוב, כנראה להגנה עצמית). מכאן, שמע-19 הבזוקות שבגדוד — שוב רק 9 להפעלת-ממש. כמורכב מופיעה בגדוד רק סוללה בת 3 תותחים נ"ט בני 75 מ"מ. שום אמצעים נ"ט נוספים אינם בנמצא — לא ברגימנט ולא בדיביזיה.

כמורכב מצומצמים גם אמצעי האש תלולת-המסלול כיתת הסיוע של הפלוגה כוללת 3 מרגמות; וכן — הפלוגה המסייעת של הגדוד. מכאן, שבגדוד

* „גופי צבא חדישים — כיצד?“, עמ' 40

„תכונות הלחימה הקבועות: עצמת־אש, עצמת־סחף, יכולת־תמרון, ניידות, יכולת הנדסית, יכולת סיור.“

מיקשה אינו מתעלם, אמנם, ממיעוט אמצעי־הלחימה במסגרות המוצעות על ידו. תשובתו לכך: הצעה לרכו את האמצעים הארטילריים ואת הכלים הנ"ט והנ"מ ברמה גבוהה יותר — הרמה האופרטיבית — ולהפרישם לפורמציות הטקטיות בהתאם לצורך (לפי עקרון האיגוד החופשי והגמיש שהוזכר לעיל). על־כן הוא מסכם את חיבורו בשרטוט איגוד־אופרטיבי כזה: 3 דיביזיות (כמוצעות על־ידו) מהוות קורפוס; שני קורפוסים מהוים ארמיה שלרשותה גם דיביזית התותחנים, המכילה: שני רגימנטים של ארטילריית־דה (108 כלים), רגימנט אחד של ארטילריה בינונית (54 כלים), רגימנט נ"ט אחד (108 כלים), רגימנט אחד של ארטילריה־זמק"ב־נ"מ, נוסף על כך הוא מציין שאפשר יהיה להגדיל את מסגרות היסוד המוצעות על־ידו ע"י צירופים של שריון, מהנדסים, הובלה־מונעת וכדומה — בהתאם למשימה. אולם אין הוא מגדיר באיזו רמה צריכים להיות מרוכזים אמצעים אלה (ואין הם נכללים במבנה הקורפוס או במבנה הארמיה המוצעים על ידו).

הדרג המסייע פירושו גידול הדרג המסתער; צמצום הדרג הלוחם פירושו גם צמצום דרג־הפיקוד ודרג־השירות. ברור לחלוטין שבמידה שהולכת וקטנה כמות אמצעי הלחימה והתנועה — מוכרח לקטון גם היקף כוח־אדם המפעיל אותם.

אולם, נשאלת השאלה: האם אפשר לתכנן מבנה טקטי באופן מתמטי כזה? האם המגמה בבנין כוחות הנה חסכון בלבד? — או שמא מותנה החסכון ברמה מסוימת של כוח־לחימה, שאין לרדת הימנה?

מיקשה מציג את הצעת תקן דיביזיות־הרגלים שלו מול תקן דיביזיות־הרגלים האמריקאית ומוכיח שהוא חוסך כ־50% כוח־אדם לעומת זו השניה (8600 — מול 18000). אי אפשר להסתפק בהשוואה זאת, מבלי להשוות גם את עצמת־האש של שתי מסגרות אלו:

הנשק	מיקשה	ארה"ב
הוביצרים 105 מ"מ	18	54
מרגמות	110	152
מקלעים קלים	340	405
מקלעים בינוניים	א"י	81
מקלעים כבדים	א"י	36
קנים ללא־רתע	29	117
תותחי נ"ט קלים	א"י	47
סנקים	א"י	149

ביקורת התרופות

ממדרגה שניה. (2) האם המבנה הטקטי שמציע מיקשה — נוסף על היותו חסכוני מבחינת כוח־האדם — מבטיח את כוח־הלחימה המינימלי־הכרחי. (3) האם המסגרת האופרטיבית־ההכרחית — וכמות האמצעים שתרוכז בתוכה (לפי הצעתו) — מבטיחה את האיגוד החופשי והגמיש של צותות־קרב, שניתן יהיה להגבירם בהתאם למשימות האפשריות.

2. האם במלחמה החדישה ירד חיל־ההרגלים, לדרגה של חיל־עזר? הנסיון הממשי של מלחמת עולם שניה ושל מלחמת קוריאה אינו מאשר עדיין את הנחת מיקשה שהעוצבות המשורינות והמוכנות תהינה תמיד הנושא הראשי של הקרב ושעוצבות־הרגלים הטהורות תמלאנה רק תפקידי עזר לאלו הראשונות. על כך מלמד כבר הרכב הצבאות במלחמת העולם השניה: בצבא האמריקאי — 67 דיביזיות רגליות לעומת 16 משורינות, בגרמני — 300 רגליות מול

1. האם התרופות מועילות? מחשבות־היסוד המבוטאות במסתו של מיקשה הן ברורות: א. הבדלה ברורה בין העוצבות המשורינות (המושתתות על המכונה), כנושאות העיקריות של הקרב־היבשתי החדש — לבין העוצבות הרגליות (המושתות על האדם הלוחם), בעלות תפקידי־משנה־עזר לאלו הראשונות.

ב. בנין היחידות הטקטיות של חיל־הרגלים, מהקטנות עד לגדולות, על בסיס אמצעי־הלחימה המינימליים־ביותר הדרושים לביצוע משימות־קרב מוגברות. ג. ריבוי מכסמילי של עוצבות טקטיות בעלות עצמה מספרית מוגבלת וכמות מוגבלת של אמצעי־לחימה; ולעומת זאת: ריכוז של אמצעי־הלחימה הכבדים ברמה אופרטיבית — והקצאתם מדי פעם מחדש, בהתאם למשימה האופרטיבית.

הבא לבקר את הצעותיו של מיקשה יצטרך לענות קודם על שלוש שאלות. (1) האם בתנאי המלחמה החדשה עלול חיל־הרגלים לרדת למעמד של חיל

יכולה להיראות ככבדה־מדי בתורת כיתה וכחלושה מדי בתורת מחלקה*.

יש מספר פעולות טקטיות ראשוניות — בהתקפה, בהגנה, בסיוור ובהבטחה — שלביצוען הכרחיים שני תאי־היסוד הטקטיים הקטנים, הכיתה והמחלקה, באותה מתכונת בה התגבשו באופן היסטורי. קרוב לדאי שגם בעתיד יהיה כך. החוליה של 1+6, ללא נשק אבטומטי וללא אפשרות להתפלג לדרג מטייע ולדרג מסתער — אינה יכולה להחליף את הכיתה הרובאית הסטנדרטית. „כיתת־קרב“ המוצעת ע"י מיקשה, והחלשה מבחינת כוח־האש וכוח־אדם כאחד, אף היא אינה מסוגלת לבוא במקום המחלקה הרובאית הסטנדרטית — על שלוש יחידות־משנה שלה, על שלושה או ארבעה הכלים האבטומטיים הקלים, על הנשק תלול־המסלול והנשק הנ"ט הקל. הכללת כיתה ה„קומנדו“ בתוך ה„צורה“ — כלומר כיתה של אנשים מאומנים באופן מיוחד לפעולות פטרול, פשיטה, סיוור וחבלה — יכולה, אמנם, כשלעצמה להיות חיובית. יחד עם זאת אין הכללתה מחפה על חששות יסודיים לגבי כוח־האש וכוח־האדם של ה„צורה“. מאידך גיסא, הכללת „יחידה מיוחדת“ מעין זו ברמה נמוכה כליכך של המבנה — עלולה להציג בעיות אי־מון מורכבות למדי.

מיקשה עצמו טען בזמנו (בספרו Blitzkrieg) בזכותן של כיתה גדולה בת 13—15 איש עם מקלע, מחלקה חזקה בת 50—60 איש — לפעמים אף בצירוף נשק־מטייע בינוני. ואילו אם שידוד־מבנים זה של תאי־היסוד הטקטיים הקטנים אינו נראה מעשי — הרי שנפסל ע"י כך אחד המקורות העיקריים לחסכון כוח־האדם שבמבנה המוצע ע"י מיקשה.

גורמ־הכוח : 3. ה ל ס .

תכונות הארגון הקבועות: פשוטות, יציבות, גמישות, קלות־שליטה, יכולת לוגיסטית*.

30 משורינות, ובסוביטי — כ־400 רגליות לעומת 40 משורינות וממוכנות.

במלחמת עולם שניה היה, איפוא, היחס בין חילות־המנוע היבשתיים לבין פורמציית־הרגלים — 10 לעומת 90, בממוצע. וזאת משתי סיבות עיקריות: האחת — תעשיית־לוגיסטית והשניה — טקטית־אופרטיבית.

אף האדירות במעצמות יש גבול ליכולתן להקים ולקיים עוצבות משורינות וממוכנות ולספקן בכל הדרוש בזמן המלחמה. יתר על כן, כבר הוכח במלחמת העולם השניה כי ישנה שורה שלמה של משימות אופרטיביות וטקטיות שעוצבות־המנוע אינן יכולות לבצען ביעילות ללא שיתוף הדוק עם עוצבות־רגלים או ללא פעולה־מכינה של אלו. כך — לגבי מבצעים תוקפניים, כפריצה ראשונית של מערך מבוצר; וב־יתר־תוקף לגבי מבצעים הגנתיים, בהם מוסיף חיל־הרגלים לשמש חוט־השדרה העיקרי. ייוד: מלחמת־קוריאה והמלחמה בהודו־סין מלמדות כי ישנן זירות גיאוגרפיות ומסיבות אסטרטגיות־אופרטיביות שבהן בכלל אין עוצבות משורינות וממוכנות יכולות לפעול. שוב נשאר חיל־הרגלים הנושא העיקרי של הקרב היבשתי.

אפשר ויאמר: התפתחות אמצעי ההשמדה המדעיים בעתיד תהפוך את כל המושגים, אך טענה זו הנה עתה בגדר השערה בלבד. לפי שעה נוכל להתבסס רק על הנסיון המעשי האחרון — ששימש כיסוד גם לחיבורו של מיקשה — ועל המסקנות מנסיון זה. נסיון זה, קובע ברורות: גם בעתיד נכונו לחיל־הרגלים משימות טקטיות ואופרטיביות בעלות חשיבות ראשונה. לפיכך יחידותיו ועוצבותיו חייבות גם כיום להיות בנויות בצורה שתאפשר להלן למלא משימות אלה. יש לכן לבחון את המבנה המוצע ע"י מיקשה לפי הנחה זאת.

3. מהו כוח הלחימה המינימלי הדרוש לחיל־הרגלים חדיש?

א. האם אפשר לנתר או למזג את תאי היסוד הטקטיים הקטנים? למיקשה בעצ־מו יש ספק לגבי הצעתו לבטל כיתה ומחלקה כמס־גרות מובדלות זו מזו. לגבי „כיתת־הקרב“, בעלת 24 איש (והכוללת מקלע קל אחד), שהוא רוצה לשים במקום שתיהן מצוין הוא עצמו: „יחידת־משנה כוּן

* „גופי־צבא חדישים — כיצד?“, עמ' 29.

ב. האם אפשר להוציא את המקלע הבינוני מהשימוש?

כאמור, הנשק האבטומטי בחיל-הרגלים, כהצעת מיקשה, הוא המקלע קל בלבד. אם גם יתואר שכל לוחם בודד בעתיד יצויד ברובה חצי-אבטומטי, או בתת-מקלע, או אפילו ברובה אבטומטי-מלא (פרשה שעליה אין מיקשה עומד) — אין להניח שבמסיבות קרב הידועות כיום אפשר יהיה לותר לגמרי על המקלע הבינוני*). העדרו הגמור יחליש בעיקר את הכוח ההגנתי של יחידות הרגלים עד למטה לאותו כוח-לחימה שהוא הגבול המינימלי לכל חסכון במבנה.

ג. היכול חיל-הרגלים לנתר על יחידות נ"ט אורגניות משלו?

בחיל-הרגלים כפי שמיקשה חווה אותו תהא „הבזוקה“ — כלומר כלי לטוח קצר ובעל יכולת חדירה מוגבלת — כלי-הנשק הנ"ט העיקרי. לפי לקח קוריאה, ספק גם אם קנים-ללא-רתע הם תחליף מתאים לתותח נ"ט בעל כהירות-לוע גבוהה. אולם אין שום ספק שמבחינה מספרית ההקצבה של תותחי נ"ט שמיקשה הציע ליחידות ולעוצבות הרגליות אינה מתאימה לנסיון הקרב החדיש.

הגנרל הגרמני דאר (Doerr) שניתוחו במיור חד את נסיון הקרב האנטי-שריוני במלחמת-העולם השניה, קובע** : המספר המינימלי של תותחי נ"ט לדיביזיית-הרגלים ממוצעת הוא 160 (מהם 2/3 — בקליבר 90 מ"מ, 1/3 — בקליבר 100 — 120 מ"מ) ומהם לפחות 48 חייבים להיות סע-עצמיים. הצעת מיקשה לריכוז אמצעים נ"ט ברמת הארמיה, בעצמת רגימנט בן 108 תותחי, אין משום פתרון לבעיה: כי על יחידה זאת יוטל להוות תגבורת אנטי-שריונית לשש דיביזיות-רגלים. לכן אין לשער כי תוכל להיות מופעלת במרוכז בגזרה דיביזיונית אחת. ואם לחלקה בשוה לששת הדיביזיות — נמצא שחטיבת הנ"ט של הארמיה יכולה לחזק את כוח הנ"ט הדיביזיוני האורגני בן 29 כלים ללא-רתע רק ב-18 כלים נוספים. (מספר אשר לכל-הדעות, אינו מספיק).

ובסיכום: נכונות הנחותיו של מיקשה שגידול מופרו של הדרגה-המסייע על פני הדרגה-המסתער

* נסיון-הגרמנים ליצור „כלי-אחד“, שימלא את תפקידי המקלע הקל והבינוני גם יחד — לא עלה יפה: ולפי-שעה רואים כל הצבאות צורך חיוני בשני הכלים האלה — ובפרדה ביניהם: הן מבחינה טכנית, הן מבחינת שילובם במבנה הטקטי — המערי. ** בחיבורו „Allgemeine Schweizerische, Militaer Zeitschrift“ יוני 1952.

מצמם את קלות-התנועה והגמישות של חיל-הרגלים, ושגידול-יתר של תכונת עצמת-האש עשוי לקפח את תכונות הניידות והתמרון.

אולם אין זה אלא צד אחד של המטבע. אכסיומה היא, שכל פעולת קרב הנה שילוב של אש ותנועה, המתנות זו בזו. נכון שיחידה עמוסת חימוש וצורה, שהדרגה-המסתער שלה קטן מדי לעומת המסייע והמשרת, אינה יכולה לבצע את התנועות הטקטיות השונות בזרירות ובקצב הדרושים; אך אין לשכוח כי האש היא המאפשרת תנועה-טקטית בכלל.

גוף-טקטי המורכב מרוב-מסתערים — ואפילו יהיו בעלי רמת-לחימה גבוהה-ביותר באימון-הפרט, הסואה, ניצול השטח וכדומה — אך החסר חיפוי מינימלי של נשק בינוני וכבד ימצא בהתקפה נגד אויב בעל עצמת-אש אדירה, חסר יכולת-תמרון לא פחות מאשר אותו גוף-טקטי שדרגה-סיוע-פיקוד ושירות מופרזים מכבידים עליו. יש מינימום ידוע של נשק בינוני ונ"ט שבלעדיו אין חיל-הרגלים יכול לבצע פעולות תוקפניות; חוסר מינימום כזה יתנקם עוד יותר בהגנה — באשר זו אי-אפשר לבנותה אלא על שלד מסוים של אמצעי-אש.

דוקא לקח מלחמת-קוריאה שמיקשה משתמש בו לגירסתו כי חיל-הרגלים יכול לפעול ביעילות אף בכמות מצומצמת-ביותר של אש-מסייעת — מוכיח את ההיפך. בתחילה פעלו הרגלים הצפון-קוריאנים והסינים, מצוידים בראש-ובראשונה בנשק קל. חילי רגלים זה סמך על אימון חייליו ומפקדיו בהסתננות, קרב-לילה וכדומה — ועל ניצול תנאי השטח ההררי הקשה. על אף עדיפותם המספרית לא הצליחו, כידוע, להבקיע מערכי-הגנה אמריקאיים מאורגנים. הסיבה לכך לא רק בעדיפות האוירית של צבא ארה"ב אלא גם בעדיפות עצמת-האש של חילות היבשה. והראיה — שעתה עבר על הצבא הסיני והצפון-קוריאני שלב ארגון-מחדש יסודי, שאחת ממגמותיו היא הגדלה כוח-האש של חיל-הרגלים ואיזונו של גורם זה עם תכונות הניידות והתמרון. תהליך הדומה מאוד לזה שבקוריאה אנו יכולים לראות גם בהודו-סין.

4. מהו הסיוע הארטילרי המינימלי לעוצבות-רגלים?

העקרון שמיקשה מבקש להבליטו — שחרור עוצבות-הרגלים מאותו חלק באמצעים הארטילריים אשר אינו דרוש לפעולה טקטית עצמאית מינימלית; ריכוז האמצעים האלה ברמה אופרטיבית; והקצאתם הגמישה לעוצבות ויחידות לאור משימותיהן המיור-חדות — עקרון נכון הוא. נכונה גם ההדגשה שעקרון

זה הובלט במיוחד ע"י הצבא הסובייטי במלחמת העולם השנייה. אך מן הראוי לזכור מה ראה הצבא הסובייטי כציוד ארטילרי מנימלי הדרוש לפעולה טקטית עצמאית שגרתית של פורמציה רגלית. ידוע, שדיבזיה רגלית סובייטית רגילה כללה, כנשק אורגני, 72 כלים (36 — של 76 מ"מ, 24 — של 122 מ"מ; וכן 12 מרגמות כבדות) מאורגנים בבירי גדה; 48—72 תותחים נ"ט מאורגנים בבריגדה נ"ט; וכן גדוד ("דיבזיון") של ארטילריה נ"מ. במספרים הנ"ל לא נכללים תותחי-הרגלים (6—12 כלים), תותחים נ"ט (6—12 כלים) — וכן פלוגת המרגמות הכבדות, בנות 120 מ"מ — אשר היוו חלק אורגני ברגימנט-ההרגלים.

יש להשוות מספרים אלה למספרים שבהצעת מיקשה — 18 התותחים שבגדוד דיבזיוני, בציורף 18 תותחי-הרגלים (6 לכל רגימנט רגלי) — כדי להיווכח שאין הוא צודק באמרו כי במבנה הונחה ע"י הצדדים החיוביים שבמבנה הסובייטי.

הדבר בולט משמשוים את הצעתו לריכוז אמצעי-האש הכבדים ברמה אופרטיבית — אל המקובל בצבא הסובייטי במלחמת העולם. בהצעתו אין לקורר פוט שום ארטילריה בינונית — ולקורפוס הסובייטי היו לפחות 36 כלים בינוניים (152 מ"מ). לפי מיקשה, מרוכזים במסגרת הארמיה (בשביל הקצאה ל-6 דיבזיות רגליות, בעלות 36 תותחים אורגניים בלבד כל אחת) כ-200 תותחי-שדה בינוניים — ובצבא הסובייטי כללה ארטילריית-ארמיה לא פחות מ-400 כלים — מהם בינוניים, כבדים, ורקטיים. עיקרון ריכוז אמצעי-הלחימה הכבדים ברמה אופרטיבית יכול להגיע לשימוש יעיל רק בתנאי-סוד אחד: אם יש ליחידות ולעוצבות הטקטיות הכלולות בתוך המסגרת האופרטיבית אמצעי-הלחימה אורגנים במידה המספיקה לפעולה שיגרתית. רק אז יכול ריכוז האמצעים ברמה הגבוהה להשיג את תכליתו: יצירת עדיפות מוחלטת במאמץ-העיקרי הנבחר. ואילו אם החימוש האורגני של היחידות הטקטיות נופל מן הממוצע הדרוש לפעולת-קרב רגילה — קיימת הסכנה שריכוז האמצעים ברמה הגבוהה ישמש רק להזרמת-תגברות-שיגרתית ואמצעיו יפוזרו צלו בשביל לאפשר ביצוע משימות רגילות, ולא יהיו עוד מכשירי-ביד הפיקוד-האופרטיבי לשם יצירתו הגמישה של המאמץ-העיקרי העתקתו בשעת הצורך. אמנם נכון הוא שיכולת-הלחימה הממוצעת של יחידה ועוצבה טקטית, והחימוש האורגני הדרוש גם זאת ידוע, שמושגי הצבא הסובייטי במלחמת

לכך, הם מושגים יחסיים, המשתנים בהתאם לנתונים האסטרגיים והאופרטיביים ובהתאם לעצמה הכללית של הצבא הנדון.*

העולם בענין היקף הסיוע הארטילרי היו מיוחדים במינם (לכיווש ברלין, למשל, רוכז מספר תוההים שהיה כפול מזה שלצבאות, המערב בכלל). אולם גם לפי המיזגים של צבאות המערב — הסומכים יותר על סיוע טקטי אורי מאשר על סיוע ריכוזי-תותחים עצומי-מספר — אין אמצעי-הלחימה הארטי-לריים והגד-שריוניים של רגימנט דיבזיה שבהצעת מיקשה מספיקים כלל יכלל לפעולה שיגרתית במל-חמה חדישה בין מעצמות גדולות. לפיכך, ספק אם האיגוד האופרטיבי של דיבזיה-ארטילרית אחת עם שש דיבזיות-רגליות, החלשות במיוחד מבחינה תותחנית — יאפשר ריכוז האמצעים למאמץ העיקרי.

5. חוסר במכשירי-סיוע לעוצבות-הרגלים.

קו זה של חסכון ברמה הטקטית בלי להוסיף אמצעים מספיקים לרמה האופרטיבית — ניכר גם לגבי יחידות הסיוע. הדיבזיה-הרגלית של מיקשה כוללת רק גונדה של גיפים, דלה באמצעי-אש (7 מקלעים, 2 "בזוקות", 2 מרגמות ו-2 כלים נ"ט). מיקשה מצדיק צמצום זה באמרו, שיחידה מעין זו רק תבצע סיועים בטוח הקרוב ביותר, כשתפקיד השגת ידיעות בדרך-לחמה מוטל על הכלים אשר לרמות האופרטיביות (הקורפוס והארמיה). אולם בהצעתו להרכב המסגרות של רמות אלו, אין מיקשה מציין שום יחידות סיוע.

6. האם אפשר לשמור על הניידות האופרטיבית והטקטית — ולחסוך כוח-אדם וסיוע לוגיסטי — בדרך של צמצום המיכון?

בשום פנים ואופן אין לקבל את גירסת מיקשה שצמצום המיכון והחזרת הסוס כאמצעי תובלה בעוצבות-ההרגלים — לא יגבילו את ניידות האופרטיבית. גירסה זו נכונה רק לגבי סוגי שטח מסוימים, בהם כוחות ממונעים אינם יכולים לפעול במלוא היעילות: הרים, ג'ונגלים וכדומה. בשטח מישורי בעל רשת כבישים משוכללת, כמערב אירופה ומרכזה — או מצד שני, בשטח מדברי — אין כל ספק שגופים

* כמרכן נכון שמצויה עוד טיבה לריכוז אמצעי-הלחימה הכבדים נוסף על השאיפה להשיג גמישות אופרטיבית, והיא: מעוט אמצעים אלה. אולם היות ומיקשה דן במבנה צבאות המעצמות הגדולות — אין לבדוק את הצעותיו מנקודת-ראות אחרונה זו.

המושתתים בעיקר על תובלת סוסים יהיו בעלי ניידות אופרטיבית מצומצמת ולא יוכלו לפעול באותו קצב המוכתב ע"י הכוחות המשוריינים והממוכנים. השימוש בסוסים אינו חסכוני-יותר, כמו שהוסבר לעיל.

אם גם צדק מיקשה בניתוח הביקורתי ונכונים העקרונות עליהם ביסס את דחיפות הצורך בתיקון המגרעות שמצא במבנה חיל-הרגלים האמריקאי — רב לעומת זאת, הספק ביעילות רוב התרופות הממשיות שהוא מציע.

אמנם למראית עין ולפי חשבונותיו הוא, הצליח לתכנן מבנה יותר מאוזן וחסכוני מהמבנה האמריקאי;

איז להתעלם מתלות המבנה הטקטי במבנה אופרטיבי ואסטרטגי

המיחדים את הכוחות-המזוינים של ארה"ב לעומת כל צבא אחר.

אלה הם: א. המגמות האסטרטגיות והזירות האפשריות. כבר במלחמת העולם השנייה היה על כוחות-היבשה של ארה"ב לפעול במספר רב של זירות שונות, מרוחקות זו מזו, וכל אחת במרחק גדול מהבסיס האמריקאי עצמו; זירות, שאליהן יכלו כוחות-היבשה להגיע רק אחר נסיעה ארוכה בים. רק הצבא הבריטי שותף להם בנתח אסטרטגי מיוחד-במינו זה, ואילו זירות-המלחמה האפשריות של כל הצבאות האחרים שבעולם (כגדר לים כקטנים) סמוכות פחות או יותר לבסיסיהם, במרחב-יבשתי אחד.

ב. עורקי אספקה ימיים ארוכים. מכאן, שעל צבא ארה"ב לא רק להביא את כוחותיו לזירות-המלחמה שבמרחקים, אלא אף לקייםם הרחק מהבסיס העיקרי, בכל סוגי האספקה, ולרוב — גם בצרכי-מזון. במלחמת-העולם השנייה היה עליו להפעיל ולקיים כוחות גדולים ב-5 זירות גדולות: אירופה, אפריקה, אסיה דרום-המזרחית, האזור המערבי של האוקיינוס-השקט ודרום-מערב האוקיינוס-השקט. האורך הממוצע של קו-האספקה לזירה אחת בלבד היה 7000 ק"מ והיו כאלה שהגיעו ל-15000 ק"מ.

ג. המסקנות לגבי המבנה האופרטיבי והטקטי.

התוצאה מגורמים אלה במבנה האסטרטגי הכללי של הכוחות-המזוינים האמריקאיים שחלק גדול של כוח-האדם (וגדול בהרבה מכל צבא אחר) חייב להיות מרותק למערכת הלוגיסטית ולשירותים

כאשר תקף מיקשה בשעתו (בספרו Blitzkrieg) בין היתר, את תורת המבנה הצרפתית, היתה חריפות ההתקפה מוצדקת: כי מבנה זה עמד בניגוד לתהליך ההתפתחות הטכנית-המדעית הכללית ובניגוד ל-דמות-המלחמה שנבעה מהתפתחות זאת. לפי שעה, אין בשום אופן לומר אותו דבר על תורת המבנה האמריקאית. תורה זאת בכללה, ומבנה עוצבות הרגלים בפרט, הרי הם (כבנין הכוחות הצבאיים בכל תקופה, כפי שכבר הוזכר) בבחינת סיכום ההתפתחות הטכנית באמצעי הלחימה, התנועה וה-שליטה, מחד גיסא — ובנתונים האסטרטגיים האור-פריטיביים המיוחדים של ארה"ב, מאידך גיסא. מנתונים מיוחדים כאלה, שמן ההכרח נותנים את אותותיהם גם במבנה הטקטי, מתעלם מיקשה ברמזו על הדפוסים הארגוניים הנראים כיעילים וחסכוניים יותר של הצבא הסובייטי או הצבא הסיני — לעומת אלה של הצבא האמריקאי. השואה זאת אינה קולעת למטרה בכלל — לנוכח השוני הגמור בכמה נתונים.

גורמי-הכוח: 4. ניידות רגלית.

— „עודף ציודנו ב־1944—1945 עלה על תצורות צבאנו כולו באירופה ב־1918... המקור הראשון של בזבוז זה — אמונתנו שהחייל האמריקאי לא יילחם טוב אלא אם יתיחס אליו הצבא כאב אל בנו ויעמיד את רמת־החיים החמרית שלו מעל לכל“.

הגנ׳ מק־ניר, ראש כוחות־היבשה האמריקאיים במלחמת־העולם השנייה, ציין כי אורחות המנהלה, שהצבא סיגל לעצמו מדוגמאות אורחיות, היו בער־כריו. הם גרמו לכך, שהמפקדות גדלו במידה המש־תקת את אפשרויות פעילותו של הצבא. „... יִי לנו יתרון של אמצעי קשר ותגועה החדשים ביותר, אשר לאמתור־של־דבר היו צריכים להביא לידי צמצום כוח־האדם המועסק במטה. במציאות מגדילים אלה את כמות כוח־האדם למעלה מכל יחס נאות. סיבה אחרת לתופעה זאת היא שהמפקדים רואים רק את מרחב־הפעולה המצומצם שלהם ואת צרכיו... אם רמות־הפיקוד הגבוהות תכנענה לדרישותיהם — לא יהיה סוף לגידול שאינו־פוסק של המטות והשירי־תימ“.

המבקר את המבנה הטקטי של הצבא האמריקאי חיבי, איפוא, להביא בחשבון גם את השרשים העמור־קים ביותר מהם צמח מבנה זה. כמובן, אפשר לגלות ולתקן הרבה מגרעות חיצוניות. אפשר ליעל ולחסוך, כפי שנראה מהביקורת המצוטטת של הקצינים האמ־ריקאים עצמם. אבל אין דרך לשנות את יסודות המערך־הבטחוני הכללי — ואת השפעתו על בנין יחידות־הלחימה — שינוי מוחלט, אלא אם ינצרו יסודות חדשים, כתוצאה מהתפתחות היסטורית.

לכן מוטעית הגירסה של מיקשה, כאילו ישנה דוגמה כללית למבנה טקטי, שכל הצבאות יכולים לסגלה לעצמם, וכי דבר זה תלוי, כביכול, ברצון טוב או בכשרון של המתכננים והמפקדים. כמובן, שמבנה צבאו של אלכסנדר מוקדון היה יעיל מזה של אויביו הפרסים; וברור, שהבנין של הלגיון הרומאי עשהו עדיף על כל הצבאות במשך תקופה ארוכה. לעומת זאת, גילה בנין זה את מגרעותיו בתנאים שלא היה מותאם להם: במדבר מסופוטמיה, ביערות גרמניה ובריטניה; מבנה הצבא הפרסי, הגרמני או הקלטי—על אף חולשתו החמרית היחסית — הוכיח את עצמו בזירות אלו כיעיל יותר מהבנין המשוכלל של צבא רומי. המערך הטקטי החלוגיסטי של צבא המהפכה הצרפתית עשה לחסרי־אונים את יריביו, שלעומתו היו כבד־יתגועה ומשוללי יכולת־תרון. כללו של דבר: אין תורת־המבנה של צבא — החל מיחידה קטנה ביותר ועד למערך

עורפיים מצד אחד — ולצי מהצד השני. אם נוסף־על־כך נביא בחשבון את הצרכים הגדולים בכוח־האדם של חי־לה או־יר, נוכח המקום המרכזי שחיל זה תופס בתורת־המלחמה האמריקאית — נמצא שהעצמה הכללית של הכוחות היבשתיים האמרי־קאיים מוכרחה להיות מצומצמת, בהשוואה לעצמה זו של המעצמות ה־יבשתי־ות“ הגדולות.

הרי לנוכח נתונים אסטרטגיים ולוגיסטיים אלה יש גבול גם לכמות של חימוש כבד שאפשר להובילו בדרכי־הספקה ימיים ארוכים אלה לזירות המלחמה. המסקנות לגבי המבנה האופרטיבי והטקטי: יכולתו של הצבא האמריקאי לקבץ ריכוזים גדולים של אמצעי־לחימה ברמה אופרטיבית—פחותה בהרבה מזו של צבא קונטיננטלי. לעומת זאת, עליו לשאוף לתת את כוח־הלחימה המכסימלי, והעצמאות הלר־גיסטית המכסימלית, לעוצבות הטקטיות שלו. אין הוא יכול לתחליף, למלא ולהגביר עוצבות אלו באותה גמישות ובמהירות כזו של צבא בעל עורקי־תחבורה קצרים יותר — יבשתיים בלבד, או בעיקר.

7. גורם רמת החיים וההרגלים האזרי־חיים.

צבא אינו אלא בבואה של העם והחברה מהם הוא צומח. לכן רבה השפעתם של חיי האזרחים והרגליהם על ארגון הכוחות המזוינים. וכך כתב הקול׳ ס. ט. שמידט, ב־"Military Review" אוקט׳ 1951. „...רמת החיים האמריקאית ההולכת ועולה ההבזוז הנובע ממנה — עולים בעת מלחמה ביוקר רב, בחומר ובכוח־אדם; כי הרגלי התצורות של העם האמריקאי קובעים, בסופו של דבר, את הרגלי התצורות של צבאו... כל אחד המכיר את צבאנו יודע תוצאות עובדה זו: המכבסה הניידת ויחידות־המקלחת, צרכי־המאכל הקפואים ושירותי־הדואר, המנות המבוזבזות, הגסיעות המיותרות בכלי־רכב, המשקאות שהובאו על פני אלפי ק״מ, ה„ערימות“ של מטלטלים המובלים אחרי כל יחידה... אפשר גם לומר, שדוגמת המשרד של בית־עסק אמריקאי, חדיש עם המזני מכוונת־הכתיבה התיקים והפקידים, גרמה לגידול מתמיד של המטות שלנו... כבר במלחמת־העולם הראשונה נחשב החייל האמריקאי לחייל שמזונו הטוב שצבאות העולם, אף כי קיבל רק 4.3 ליטר־אוי. אוכל ליום; ואילו במלחמת־העולם השנייה היה הממוצע 7 ליטר־אוי...“ הקולונל ס. א. ל. מרשל כותב ב־"Combat Forces Journal" אבג׳ 1950:

* קצת פחות מ־2 ק״ג
** קצת יותר מ־3 ק״ג

הבטחוני הכולל של מדינה — אלא שלמות אחת. שלמות זו אינה מקרית, כי אם מושרשת בהתפתחות ההיסטורית הכללית, ובמציאות של עם מסוים, כאחד. על כן, אין מבנה טוב ביותר „אבסולוטי“, ואין צבא

אחד יכול להעתיק לפי רצונו החפשי מבנה טוב יותר של צבא אחר. תפקיד מתכנוני של כל צבא למצוא את הפתרון שיהלום ביותר את הנתונים הקיימים המסוימים של עםם ושל ארצם.

הצדדים החיוביים במסתו של מיקשה

ניתן, איפוא, לסכם שביקורתו של מיקשה כלפי מבנה עוצבות חיל הרגלים של ארה"ב וכלפי תורת המבנה האמריקאית בכלל, אינה קולעת למטרה. היא נאחזת רק בתוצאות מבלי להתעמק בסיבות. היא מתעלמת מן הנתונים האסטרטגיים והאופרטיביים המיוחדים במינם של ארה"ב, שבהכרח ישתקפו גם במבנה הטקטי. אין היא מביאה בחשבון את ההשפעה על בנין הכוחות הציבאיים — של רמת החיים האזרחיים ואורחיים ודפוסי הארגון המקובלים. בסופר-שלב דבר אי אפשר להשתחרר, מן הרושם שהמחבר הקל מדי במלאכתו. הוא מנסה להגיע למטרה המבוקשת של איזון בין תכונות הלחימה לבין תכונות הארגון, ע"י הסתלקות ממסד קנותי-הוא (בתקופות קודמות), לגבי אופי המלחמה החדשה. כן מנסה הוא להתעלם מהתלות ההדדית בין התפתחות טכנית ומדעית לבין דרכי לחימה ובנין כוחות-לוחמים.

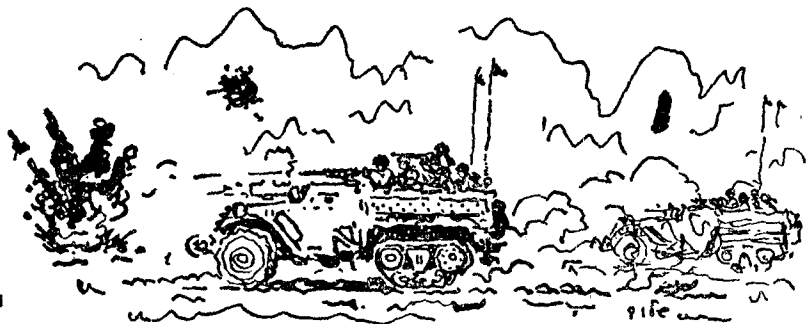
עם זאת, בשום פנים אי אפשר לקבל את תיאור הצד השני של המטבע"כפי שהוא מופיע בנספח שבקונטרס „גופי צבא חדישים — כיצד?“, ובמאמר ב" „Combat Forces Journal“ המצוטט באותו נספח. מאמר זה מכחיש בכלל את קיומן של בעיות ארגוניות חמורות ונוקבות בצבא חדיש ובפרט בצבא ארה"ב, ורואה את מבנהו של זה האחרון כללא-דופי, כמעט. הכותב עודנו תולה את בטחונו במכונה. הוא מצדיק את כל „מכשירי האלוט, מכונות-המשא, המקלחות הניידות, פלגות-הדואר וכהנ"השדה“, הנמצאים כיום

במבנהו של צבא זה — צידוק שלא ניתן אף לערער הקל ביותר. מאמר זה ודאי שאינו מבטא את דעת אנשי-הצבא האמריקאיים הרציניים והאחראיים. אנשי-צבא אלה אינם מתעלמים כלל מכל כובך משקל הבעיות שהעלה אותן מיקשה (ראה הציטטות מה" „Military Review“ המובאות לעיל). תעודה נוספת לעירנותם של מפקדים טובים של צבא ארצות-הברית למגרעות בבנין צבאם אפשר למצוא בסיכום הארגוני הגדול לקח מלחמת-העולם השניה בכרך „כוחות-היבשה“. תוך כדי קריאה בכרך זה אפשר להנכות, כיצד ראש-המטה הכללי של כוחות-היבשה, הגנרל מק-ניר, נאבק על איזון בין תכונות-הלחימה ותכונות-הארגון; כיצד בעבודת-נמלים, ניסה לקצץ מותרות ולמנוע נובו בכוח-אדם ובחומר, עד לבדיקה אישית של תקן היחידות הקטנות ביותר.

יחד עם היחס הביקורתי להצעות המעשיות של מיקשה לפתרון בעיות המבנה, יש להדגיש ולחזור ולהדגיש את חשיבות השאלות העקרוניות שהוצעו על הפרק.

א. הצדק אתה, שעה שהוא מזכיר כי האדם הלוחם הריהו גם כיום היסוד בבנינו של כל צבא; וכי אין המכונות, אף מרובות ביותר ומשוכללות ביותר, יכולות לתפוס את מקומו.

ב. הזהרתו בפני תוצאות מיכונות-יתר של גופי הלחימה בכלל ושכל-ול-יתר של אמצעי-השליטה אף-היא מצדקת; ונכונה קביעתו שדוקא ההתקדמות הטכנית פוגעת במידה מסוימת בתכונות

גורמי-הכוח:

5 ניידות מנועית.

הלחימה (הניידות ויכולת-התמרון) ובתכונות ה-
ארגון (הגמישות והפשטות).

ג. בהתירעו על חוסר איזון וחוסר יחס נאות בין
הדרגה-המסתער לבין דרגי הסיוע, הפיקוד והשירות.
הריהו קובע תופעה היסטורית שאין להכחישה.
המשתפת לרוב הצבאות החדשים.

ד. בסופר-שלדבר יאמר: יש להתיחס בכובד-
ראש לתפיסה העקרונית בבנין כוחות-לוחמים
שמיקשה מצדד בה. „איגוד חפשי וגמיש“
לעומת „איגוד קבוע וסטנדרטי“; או
במלים אחרות: בנין יחידות טקטיות רבות, אבל
מצומצמות באמצעי-הלחימה הכבדים

ואמצעי הסיוע הלוגיסטי — ויחד-עם-זה
ריכוז אמצעים אלה ברמה אופרטיבית
והקצאתם בצורה גמישה, בהתאם למסיבות
האופרטיביות והטקטיות. צבאות מעצמות גדולות לא
יהיו אמנם, חופשיים להסיק מקצות מארבע נקודות
עקרוניות אלו — עקב הנתונים האסטרטגיים, האר-
פרטיביים והמנהלתיים המיוחדים להם. לעומת זאת,
צבאות ארצות קטנות יוכלו, ללא-ספק, להפיק תועלת
מדעותיו תוך עיון בהערות העקרוניות המובעות
במסתו — אם גם לא יוכלו להפיקה מקבלת הצעותיו
המעשיות כמרשהן.

מה נלמד מ„משבר חיל-הרגלים“?

נית, יחידות משוריינות וממוכנות, ארטילריה נ”ט
ונ”מ, מהנדסים וכדומה) ואמצעי-סיוע-לוגיסטיים,
כולל תובלה ממונעת, באגרופים גדולים יותר
ברמה האופרטיבית. מספר קטן של ריכוזים
כאלה, המזינים יחידות-יסוד רבות (אולם מצומצמות
באמצעי-האורגניים עד להכרחי-ביותר) — עשוי
לתת לצבא קטן דוקא יתר גמישות אופרטיבית,
יתר יכולת להשיג את העדיפות הדרושה במאמץ
העיקרי המכריע. עם זאת אין צבא שיכול להרשות
לעצמו להשתמט מהחוקיות של ההתפתחות ההיס-
טורית. הרמה הטכנית והמדעית של תקופתנו טובעת
את חותמה בכל שטחי החיים — בצבא בכללם. אין
להתחמק מהתוצאות ההכרחיות של תופעה זו: מיכון
רב יותר, אמצעים משוכללים יותר — ועם זאת
גם מבנה מורכב יותר. הוא אומר: גידול של דרגי
הסיוע, הפיקוד והשירות. אכן, דוקא צבא ארץ
קטנה אינו יכול בשום-פנים ללכת בעקבות הצעותיו
של מיקשה ולנסות להשיג תסכון בבנין הגופים-
הלוחמים ע”י צמצום ביסוד יכולת-הלחימה שלהם.
במיוחד אין להעלות על הדעת שינסה זאת לגבי
יחידות ועוצבות הרגלים (יהיה מעמדן ותפקידן
במלחמה חדשה בין מעצמות גדולות אשר יהיה)
המוסיפות להיות משענת-הלחימה העיקרית של צבא
קטן. המטרה, לקראתה חותרים בימינו כל הצבאות,
היא לצאת מסבך בעיות המבנה ולהגיע לחוף מבטחים
של איזון-מחדש בין תכונות הלחימה לבין תכונות
הארגון בתוך הגוף-הלוחם. אולם אין פתרונות
פשטניים, מוכנים-מראש, ואין תרופות-פלא. כל צבא
יגיע למטרה זאת בדרך משלו אם ישמור ביסודות-
בנינו, על מזיגה נכונה בין הנתונים ההיסטוריים של
התקופה לבין נתוניו המיוחדים הוא.

ראינו מה רבים הם הנתונים האסטרטגיים המש-
פיעים על המבנה-הטקטי של צבא מעצמה גדולה.
לעומתם פטורים צבאות קטנים מהבאת חלק ניכר
מהנתונים האלה בחשבון. המגמה האסטרטגית של
צבא קטן היא כמעט תמיד דפנסיבית. לפיכך,
זירות-הלחימה נמצאות בסמוך (פחות או יותר)
אל הבסיסים הלוגיסטיים; ועורקי ההספקה הם לכן,
קצרים. מצד שני, מוגבל לרוב הטוח האופרטיבי,
גם של מבצעים יזומים, של צבא קטן ע”י מגמה
אסטרטגית זו. ההגבלה בתפקידים לוגיסטיים אופינית
לכל צבא קטן, וממנה יסוד לחסכון ולצמצום:
בשירותים צבאיים בכלל, ובדרגים המשרתים של
יחידות-הלחימה בפרט.

צבא של מעצמה גדולה יכול בצדק להתקשות
בבחירה בין העקרון של „איגוד קבוע וסטנדרטי,
ופיצול האמצעים לרמה טקטית“ לבין העקרון של
„איגוד חפשי וגמיש, וריכוז האמצעים ברמה אופר-
טיבית“. אולם, בשביל צבא קטן ההכרעה בין שני
עקרונות אלה ברורה וקלה יותר. סיבה אחת לכך:
מיעוט יחסי של אמצעים, שבפניו עומד כל צבא של
ארץ קטנה, הצורך לנצל אמצעים אלה ניצול מלא
ועיל ביותר — ובראש וראשונה בגזרות המאמץ-
העיקרי האופרטיבי. סיבה שניה: הנתונים הגיאוגר-
פיים-אסטרטגיים המאפשרים, ברוב הארצות הקטנות,
העברה גמישה מגזרה לגזרה וריכוז מהיר של האמ-
צעים בגזרה הרצויה — ביתר קלות מבתנאי צבא
גדול, הפועל על פני מרחבים גדולים (ועל-פירוב
— בריחוק מבסיסיו). לפיכך ניתן לו, לצבא קטן
(יותר מלצבא גדול), להתיחס ביתר חיוב לרעיון
ריכוז אמצעי-הלחימה כבדים (ארטילריה-שדה-ובינר